

Protegir els infants de l'abús sexual infantil

Guia per a famílies i persones
cuidadores

RECONeixEMENT-NOCOMERCIAL-SENSEOBRA DERIVADA 4.0 INTERNACIONAL (CC BY-NC-ND 4.0)

Aquesta publicació ha estat registrada sota la següent llicència de **Creative Commons: Reconeixement-Nocomercial-Senseobraderivada 4.0 internacional**. Això significa que es pot compartir, copiar i redistribuir el material en qualsevol mitjà i format amb els termes següents: 1) S'ha de reconèixer l'autoria de manera apropiada, proporcionar un enllaç a la llicència i indicar si heu fet algun canvi (Reconeixement); 2) No podeu utilitzar el material per a finalitats comercials (NoComercial); 3) Si remescleu, transformeu o creeu a partir del material, no podeu difondre el material modificat. (SenseObraderivada).

AUTORS: Equip del projecte ERAMUS + "BREAKING THE SILENCE TOGETHER. Academic success for all by tackling child sexual abuse in primary schools of Europe". 2016 – 2018.

NÚMERO DE PROJECTE: 2016-1-ES01-KA201-025370

El present projecte ha estat finançat amb el suport de la Comissió Europea. Aquesta publicació és responsabilitat exclusiva del seu autor. La Comissió no és responsable de l'ús que es pugui fer de la informació que conté.

ÍNDEX DE CONTINGUTS

I. Entendre l'abús sexual infantil	3
Què és l'abús sexual infantil?	3
Abús sexual amb contacte físic.....	4
Abús sexual sense contacte físic.....	4
II. Persones perpetradores d'abús sexual infantil	4
Qui pot abusar sexualment d'un infant?.....	4
Per què hi ha persones que abusen sexualment dels infants?	5
Com actuen les persones abusadores?	5
Com podem detectar si algú vol abusar sexualment d'un infant?	6
III. Síntomes i conseqüències de l'abús sexual infantil	7
Senyals que poden indicar una possible situació d'abús sexual infantil.....	7
Conseqüències de l'abús sexual infantil	8
IV. Abusos entre infants	8
Quins comportament sexuals són normals en els nens i les nenes?.....	9
V. Abús sexual infantil a internet	10
Contactes perillosos a internet: seducció o <i>online grooming</i>	10
Ciber-assetjament o <i>cyberbullying</i>	11
Contingut nociu-pornografia.....	11
Sexting	11
Com podem prevenir l'abús sexual infantil a internet?.....	11
VI. Com podem mantenir els infants segurs?	12
VII. Què passa quan un nen o nena ha estat abusat sexualment?	13
Com actuar davant d'una revelació d'abús sexual infantil?	14
Sobre aquesta guia	16

I. Entendre l'abús sexual infantil

Fa relativament poc que comencem a ser conscients de l'abast de l'abús sexual infantil i del dany que ocasiona a les víctimes. Contràriament al que es creu, l'abús sexual infantil és majoritàriament perpetrat per persones conegudes pels infants, com ara familiars, amics de la família, o altres persones del seu cercle íntim.

Pensar en l'abús sexual infantil ens fa sentir emocions diverses com ara empatia, preocupació, disposició a ajudar a les víctimes. Però també podem sentir ràbia, por i impotència. Fins i tot emocions més fortes poden aparèixer quan pensem en les persones agressores – com ara fàstic o ràbia- que ens poden impedir que coneguem les estratègies que utilitzen amb l'objectiu de saber com poder protegir millor els nostres fills i filles.

Per aconseguir protegir millor els infants, necessitem saber com parlar amb ells i elles sobre els perills i, alhora, aprendre quines situacions o comportaments ens haurien de fer saltar les alarmes.

Els nens i nenes no són capaços de parar l'abús sexual per si sols. Som nosaltres, les persones adultes, qui necessitem saber com reaccionar davant de la sospita que un infant pugui estar patint abús.

Aquesta guia pretén ajudar les persones adultes a protegir eficaçment els nens i nenes. Està centrada sobretot en aquelles situacions i senyals d'alerta que ens haurien de motivar a estar pendents i també aporta reflexions per actuar de forma adequada.

Recorda:

- Entre un 10 i un 20% dels menors pateixen abusos sexuals infantil (Consell d'Europa)
- La franja d'edat on hi ha més perill de patir abusos sexuals se situa entre els 8 i els 12 anys.
- L'abús sexual pot durar anys, de vegades fins l'edat adulta.
- Molts casos d'abús sexual infantil mai arriben a revelar-se.

Què és l'abús sexual infantil?

L'abús sexual infantil fa referència a qualsevol activitat sexual (iniciada per una persona adulta o per un altre infant o adolescent que tingui avantatge sobre la víctima, ja sigui per edat, dimensió, maduresa intel·lectual o posició de poder) en la que el nen o la nena és utilitzat com a objecte de gratificació sexual.

Quan l'activitat sexual és iniciada per un altre nen o nena o adolescent, la situació pot ser confusa. Entre els infants, alguns comportaments sexuals poden ser una manera de jugar o d'expressar la seva sexualitat. Més endavant en aquesta guia es proporciona informació específica sobre com entomar aquestes situacions i valorar si es tracta d'una situació abusiva o no.

Un infant és abusat quan està exposat a contacte físic de naturalesa sexual, però també pot patir abús sexual infantil sense contacte físic.

Abús sexual amb contacte físic

- Tocar els genitals dels infants (penis, testicles, vulva, pits o cul) per raons que no tenen cap relació amb la seva cura.
- Forçar l'infant a tocar els genitals d'algú altre o jugar a jocs sexuals.
- Forçar l'infant a masturbar-se.
- Penetració – posar objectes o parts del cos (dits, llengua o penis) dins de la vulva, vagina, boca o anus del nen o nena.

Abús sexual sense contacte físic

- Ensenyar material pornogràfic a l'infant
- Ensenyar els propis genitals o els d'algú altre a l'infant
- Despullar a l'infant (sense relació amb la cura del nen o nena)
- Fer fotografies del nen o nena en posicions sexuals
- Motivar l'infant a veure o escoltar actes sexuals – ja sigui a la realitat o digitalment (DVD, mòbil, Internet)
- Parlar amb el nen o nena de sexe, anant més enllà del que és l'educació sexual.

II. Persones perpetradores d'abús sexual infantil

Qui pot abusar sexualment d'un infant?

És impossible establir un perfil de les persones abusadores, ja que aquestes no difereixen de la gent normal. Poden ser de qualsevol classe social i exercir qualsevol professió. De vegades, ocupen posicions d'influència, donant l'aparença de membres respectables de la societat. Poden abusar sexualment dels seus propis fills o d'altres nens o nenes que coneixen, tot i que també poden tenir contacte sexual amb nens o nenes que els siguin desconeguts.

Dins de la família, les persones abusadores poden ser els progenitors (pares i mares), els avis o àvies, les parelles dels progenitors, els germans i germanes, els tiets i tietes, els cosins i cosines etc.

Els infants normalment poden tenir sentiments ambivalents en relació a l'abús sexual, ja que la persona abusadora és algú que coneixen i en qui confien. No sempre se n'adonen de que el que estan experimentant és un abús. Cal tenir en compte que les persones abusadores són percebudes com a bones persones, afectuoses, preocupades pel benestar del nen o de la nena. Això els ajuda a construir relacions més properes amb els infants dels que abusaran sense ser sospitosos de res i sense tenir por a ser descoberts.

És difícil de creure que una persona que coneixem – i ens agrada – pugui ser una persona abusadora. No obstant, com que és una possibilitat que existeix, hauríem de ser-ne conscients per saber què hem de tenir en compte per tal de protegir millor manera els nostres fills i filles.

Recorda: En un 80% la persona abusadora forma part del cercle de confiança de l'infant.

Per què hi ha persones que abusen sexualment dels infants?

D'acord amb la secció anterior, és impossible establir el perfil típic d'una persona que comet abús sexual infantil. Per tant, les raons i motivacions que porten a abusar sexualment d'un infant també són diverses. No obstant això, hi ha una creença generalitzada que diu que els perpetradors d'abús sexual infantil pateixen d'un trastorn mental i que no poden ser tinguts com a responsables de les seves accions.

Per contra, les investigacions mostren que una de les principals motivacions per a l'abús és el desig de sentir-se poderós i en control, la qual cosa es fa evident durant el procés de seducció de l'infant, amb la manipulació de la ment i els sentiments dels nens i nenes.

Per a alguns abusadors, aquest sentiment de poder podria compensar una baixa autoestima o les dificultats per establir relacions saludables amb altres persones adultes. Tanmateix, altres poden abusar dels infants tot i estar en una relació adulta paral·lela. En alguns casos, els abusadors mostren una baixa capacitat per empatitzar amb els nens i nenes i alguns fins i tot poden justificar les seves accions dient que els oferien l'amor i l'atenció que demandaven.

Alguns abusadors són "pedòfils", el que significa que tenen un trastorn sexual i se senten sexualment atrets pels infants. No obstant això, és important assenyalar que tenir aquesta atracció no és una excusa per justificar el seu comportament, ja que no totes les persones amb tendències "pedòfiles" cometen abusos sobre infants. A més, hem de tenir en compte que no tots els perpetradors d'abús sexual infantil tenen aquesta atracció "pedòfila".

Hi ha altres factors que poden contribuir a desinhibir els mecanismes d'autocontrol per creuar les fronteres socials i morals i abusar sexualment d'infants. L'abús d'alcohol o de drogues pot ser una manera de desactivar la influència d'aquests límits per facilitar l'abús. Altres abusadors poden al·legar haver estat víctimes d'abús durant la seva infància. Encara que això pogués ser cert, és important assenyalar que la gran majoria de les víctimes d'abús sexual infantil no es converteixen en perpetradores d'abusos, de manera que no es dona una relació directa de causa-efecte.

Independentment de quina sigui la raó per abusar sexualment d'un nen, cap d'elles pot ser utilitzada com a mitjà per justificar o excusar la persona abusadora. No podem perdre de vista que l'experiència d'abús sexual infantil és sovint traumàtica pels infants i pot tenir un impacte important en el seu desenvolupament.

Com actuen les persones abusadores?

Les persones abusadores acostumen a fer molts esforços per guanyar-se la confiança dels infants i els pressionen de múltiples maneres per tal de que mantinguin l'abús en secret.

ESCOLLIR A LA VÍCTIMA

Les persones abusadores poden escollir a nens, nenes o a infants d'ambdós sexes. A més, poden preferir infants d'una certa edat o poden ser una amenaça per totes les edats. Poden guanyar-se el favor d'un nen o nena prestant-li molta atenció o regalant-li coses per tal de crear una oportunitat per l'abús. En alguns casos, els nens o nenes que han estat abusats són tractats pels abusadors de manera molt estricta i en parlen de manera molt negativa, per tal de que ningú els cregui si aquests decideixen revelar l'abús.

SEDUCCIÓ

La seducció és el procés pel qual la persona abusadora construeix una relació amb el nen o nena amb la intenció d'abusar-ne sexualment. Sovint, l'abús ve precedit per una llarga preparació. Amb el temps, els comportaments que inicialment semblen una forma normal de mostrar afecte cap a l'infant (abraçar), es poden tornar en conductes de caràcter sexual.

Les persones abusadores poden intentar apropar-se al nen o nena en qualsevol situació i moment: a la família, durant una activitat física, a classes d'educació física, música, religió... per Internet o per mòbil.

Tanmateix, cal tenir en compte que poden haver-hi persones abusadores que cometin els abusos sense haver establert aquesta relació de confiança amb l'infant.

FORMAR PART DE LA FAMÍLIA I FER-SE AMIC DE L'INFANT

De vegades la persona abusadora crearà també una relació de proximitat amb la família del nen o nena, podent fer-se amic d'un pare o mare que es trobi sobrepassat per la criança del seu fill o filla. En aquest sentit, els pares o mares solters acostumen a ser un grup de risc, ja que la persona abusadora pot oferir ajuda com per exemple cuidar al nen o nena, contribuir financerament o, fins i tot, anar a viure a casa del infant.

MANTENIR EL SECRET

L'abús sexual infantil passa en secret. La resta de la família – incloent l'altre progenitor, en cas que l'abusador sigui un d'ells- habitualment no sospiten que alguna cosa està passant. L'infant normalment se sent perdut, no sap a qui explicar-li o com dir-ho. Per tal de mantenir l'abús en secret, la persona abusadora pot utilitzar la pròpia por, vergonya o sentiment de culpa de l'infant pel que està patint o ell imposarà el silenci per mitjà d'amenaçes, xantatges, o càstigs. De vegades, l'abusador pot subornar al nen o nena, o convèncer-lo que el que està passant és normal.

El més usual és que l'agressor convenci al nen o nena que és també responsable o còmplice de l'abús a través de la manipulació de la ment de l'infant.

Com podem detectar si algú vol abusar sexualment d'un infant?

No hi ha una resposta clara a aquesta pregunta, però els pares, mares i/o persones cuidadores han de prestar molta atenció a les persones que estan en contacte amb els seus infants.

Cal sempre conèixer les persones que entren en contacte amb el nen o nena sense supervisió. És bo tenir accés a tanta informació com sigui possible sobre els cuidadors o altres persones a qui se'ls demanarà que tinguin cura de l'infant, o que s'ofereixin a fer-ho per la seva pròpia voluntat.

Com a pares i mares sempre podem preguntar a les persones responsables del centre educatiu (o altres espais on van els infants) com verifiquen al seu personal i voluntaris, i quins passos prenen per garantir la seguretat dels infants sota la seva cura.

Resulta fonamental crear vincles afectius sòlids amb els nostres infants dia a dia. Si sabem com es comporten normalment, ens serà més fàcil reconèixer qualsevol canvi.

Hem de parlar amb els nens i nenes, demanar-los la seva opinió i animar-los a expressar la seva voluntat. Si percebem que els infants s'aïllen, que canvien el seu estat d'ànim habitual o ens diuen que no vol quedar-se o passar temps amb certa persona, podria ser un senyal que aquesta persona li està generant malestar.

Tenir cura d'un infant és un repte. Com a persones adultes som responsables del seu benestar.

III. Síntomes i conseqüències de l'abús sexual infantil

Els infants poden reaccionar de diferent manera davant l'abús – això dependrà de la seva edat, característiques personals o de la pròpia experiència. Els únics signes que són indicadors d'abús sexual infantil són l'embaràs d'una nena, malalties de transmissió sexual o restes de semen a la vagina o anus del infant. La resta de símptomes, poden ser indicadors tant d'abús sexual com d'altres tipus de situacions que puguin generar patiment en l'infant, com un divorci dels pares, la mort d'un membre de la família, un amic o animal, problemes a l'escola, etc. No obstant, si apareixen diversos dels següents símptomes seria necessari que els pares o cuidadors prestessin més atenció al nen o nena i preguntar per saber què està passant.

Senyals que poden indicar una possible situació d'abús sexual infantil

Un infant que hagi patit abusos sexuals pot tenir els següents símptomes:

- Evitar a tota costa quedar-se sol amb algun membre de la família
- Mostrar por a un adult en concret o no voler estar en contacte amb aquest
- Intentar parlar de l'abús de manera indirecta – utilitzant pistes (dient que els han dit de guardar un secret, fer preguntes sobre si la família es trencaria o investigar si realment podrien posar a la presó a algú)
- Descriure comportament d'un adult que indiquin que la persona està intentant seduir a l'infant per tal d'abusar-ne
- Sembla tímid i deprimat, amb queixes que li fa mal alguna cosa
- Problemes al dormir
- Comença a tenir comportament agressiu o d'auto-lesions
- Mostra problemes de salut que poden indicar abús sexual – dolor a les zones com la vulva, penis o anus.
- No voler anar a l'escola o de sobte tenir problemes per concentrar-se i aprendre.
- Millora les notes de l'escola
- Enuresis o encopresis
- Pèrdua de la gana
- Baixa autoestima
- No vol passar temps amb els companys ni jugar amb ells
- Mostra comportaments sexuals no adequats a la seva edat – masturbar-se en públic, utilitzar paraules "adultes" per parlar d'activitats sexuals o parts del cos, tenir un coneixement sexual inesperat

El nivell de símptomes com l'ansietat, la depressió, senyals del trastorn d'estrès post-traumàtic, problemes escolars, dificultats d'aprenentatge, comportaments autodestructius o senyals somàtiques, pot variar d'un nen o nena a l'altre.

Els nens o nenes més grans acostumen a mostrar més símptomes que no pas els més petits. Tanmateix el nombre i la intensitat dels símptomes depenen del propi abús: de la manera com es va generar la situació abusiva, de qui era la persona abusadora, del tipus d'abús sexual perpetrat, de la freqüència dels abusos, la duració d'aquests... Els infants que no van rebre recolzament per part dels seus cuidadors principals mostren més símptomes.

Conseqüències de l'abús sexual infantil

Les conseqüències de l'abús sexual infantil i el grau en que es poden manifestar en cada infant o persona adulta que l'ha patit (en forma d'ansietat, depressió, símptomes de Trastorn d'Estrès Post Traumàtic, problemes de rendiment acadèmic, comportaments autodestructius o símptomes somàtics) pot ser molt variat.

Generalment, en els infants més grans es manifesten més símptomes que en els més petits, i poden apreciar-se diferències entre els nens i les nenes. La quantitat i intensitat de les conseqüències depèn també del tipus d'abús sexual experimentat, és a dir, amb o sense contacte, ús de la força, freqüència i durada de l'abús.

Igualment, la intensitat de les conseqüències depèn també de la relació entre el perpetrador i l'infant. També se sap que apareixen més manifestacions en infants que no han rebut suport de les seves persones cuidadores després de revelar l'abús o en casos en què les persones cuidadores hagin negat directament la veracitat del relat de l'infant.

Tanmateix és important recordar que molts nens i nenes no acaben patint conseqüències a llarg termini gràcies tant a la seva pròpia capacitat de recuperació (resiliència) i/o al suport rebut pels seus progenitors, persones cuidadores o serveis especialitzats.

IV. Abusos entre infants

Els nens, nenes i adolescents també poden abusar sexualment d'altres infants. Tot i que, de vegades pot ser difícil diferenciar entre abusos i jocs innocents, relacionats amb la curiositat i l'exploració de la sexualitat. Alguns comportament sexuals són normals en els nens i nenes de diferents edats, però hi ha alguns factors que haurien de tenir-se en compte per valorar si estem davant d'un joc sexual o d'una situació abusiva:

Edat

És un dels dos infants que estan jugant significativament major que l'altre?

Estatus

Es troba un dels nens o nenes en una posició més privilegiada que l'altre (per exemple, és un protector o el líder del grup o, de manera informal, el "rei del barri")?

Habilitats

És un dels nens o nenes superior en termes d'habilitats intel·lectuals, emocionals o físiques? És la potencial víctima discapacitada?

Poder

Està un dels infants amenaçant, fent xantatge o forçant a l'altre?

Si la resposta a qualsevol d'aquestes preguntes és sí, aleshores cal que es tingui en compte que l'activitat sexual, pot ser, de fet, un abús.

S'hauria de consultar una opinió especialitzada per parlar de la situació per tal d'aclarir possibles dubtes sobre com abordar-la. Recorda que això es pot fer estiguem o no segurs de si es tracta d'un abús sexual, ja que pot ajudar a aclarir dubtes o recolzar les sospites.

En qualsevol cas, davant d'una situació d'abús sexual infantil entre iguals, cal actuar també per ajudar als dos o més infants implicats: tant a la víctima com a l'agressor.

Quins comportament sexuals són normals en els nens i les nenes?

La sexualitat és un aspecte inherent de l'ésser humà independentment de l'edat que tingui la persona: tots som éssers sexuals des del nostre naixement. Seguidament proposem una llista dels comportaments que es consideren evolutius o habituals per a l'edat:

Entre 0 i 3 anys

- Els infants aprenen a distingir-se a ells mateixos i a descobrir els seus cossos – es toquen i investiguen com funciona.

Entre 3 i 6 anys

- Fan preguntes sobre l'embaràs, els papers de la mare i el pare a l'hora de concebre un bebè i donar a llum, anatomia dels sexes (especialment diferències entre nois i noies i infants i adults)
- Primers enamoraments platònics
- Mostrar la seva nuesa, sense sentit de la vergonya.
- Els infants es mostren mútuament les seves parts privades i les toquen per investigar (jugar a "metges" o a "pares i mares", etc.)

Ocasionalment

- Masturbar-se a casa o a llocs públics (tant nens com nenes).

Entre 7 i 11 anys

- Els nens i nenes s'identifiquen amb el seu sexe i aprenen els comportaments característics d'aquests.

Ocasionalment

- Jocs sexuals exploratoris entre nens i nenes de la mateixa edat

Entre 12 i 16 anys

- Qüestions referents a les costums sexuals, prendre decisions en quant a relacions
- Masturbar-se en privat

- Experimentar amb companys – fer-se petons amb la boca oberta, carícies, tocaments a parts íntimes, miradetes, enamoraments, etc.

V. Abús sexual infantil a internet

El desenvolupament d'Internet ha canviat de manera extraordinària la manera de comunicar-se i les possibilitats d'accedir a la informació han augmentat. A l vegada, ha proporcionat a les persones abusadores noves maneres d'arribar a les víctimes.

Els nens, nenes i adolescents es passen una gran quantitat del seu temps lliure a Internet. De fet, poden fer diverses activitats a la vegada – connectar-se amb els altres, jugar a jocs, buscar respostes a preguntes que els preocupin... Durant aquestes activitats, estan en risc de trobar-se contingut nociu per ells, començar relacions perilloses, esdevenir víctimes de ciberassetjament, etc i que poden conduir a situacions abusives.

En molts casos, els pares no són conscients d'allò que fan els seus fills i filles a Internet. No els protegeixen perquè no saben quin tipus de perills poden trobar-se. Molts pares i mares creuen que el fet que el seu fill o filla romanguí a casa fa que es trobi segur. Desafortunadament, si durant el temps que els infants es passen a Internet, no tenen el recolzament dels adults, poden acabar patint.

Contactes perillosos a internet: seducció o *online grooming*

La seducció d'infants a través de les xarxes socials (online grooming) és una relació online entre un nen o nena i una persona adulta, l'objectiu de la qual és abusar sexualment de l'infant.

Mitjançant la seducció online, la persona abusadora pot buscar una oportunitat de conèixer l'infant en la vida real i abusar sexualment d'ell o d'ella o utilitzar-lo per crear pornografia infantil. Tot i que aquesta conducta no sempre acabi amb contacte real entre agressor i víctima, és sempre nociu per a la persona més jove. Segons els professionals, les conseqüències d'aquesta seducció per Internet s'igualen a les d'un trauma post-abús sexual.

Els infants estan especialment en risc de tenir contactes perillosos mentre utilitzen les comunicacions online com els xats, tant a jocs online com a les xarxes socials; on la gent acostuma a revelar informació personal que pot ajudar a l'agressor en el procés de seducció (recopilant dades).

Les noves tecnologies fan més senzill la construcció d'un vincle proper i íntim amb l'infant sense que els pares en tinguin coneixement. El contacte pot prendre la forma d'una relació emocional on l'abusador assumeix el rol d'un noi o noia i s'esforça per fer que el nen o nena s'enamori d'ell o d'ella; o es pot donar una relació de mentoria on l'agressor té un rol de tutor, guia, ple de comprensió i recolzament, desitjós d'ensenyar al infant. El procés d'aquesta seducció online és molt complex – la durada, la intensitat de contacte i el procés depenent tant de la personalitat com de les necessitats de l'abusador, així com de les necessitats i comportaments de la víctima. Per tal d'obtenir el seu objectiu, l'agressor construeix un fort vincle emocional amb el nen o nena utilitzant diverses tècniques de manipulació i falsificant la seva identitat.

Ciber-assetjament o *cyberbullying*

El *cyberbullying* o ciberassetjament és una conducta que implica enviar o publicar, via Internet o mòbils, continguts i materials que van destinats a fer mal a una altra persona. De vegades, aquests comportaments poden tenir un caràcter sexual. Els infants i adolescents que utilitzen Internet, normalment no són conscients del mal que poden arribar a causar. De vegades, ataquen els companys utilitzant contingut amb connotacions sexuals, es riuen de la sexualitat dels companys, creen fotomuntatges, comparteixen vídeos abusius. Pot ser que sigui només per “riure una estona” i enviïn links de pàgines de pornografia. Una víctima d'aquests comportaments pot no patir un mal físic però es pot convertir en una font d'experiència traumàtica i comportar una visió d'ell o d'ella mateix distorsionada.

Contingut nociu-pornografia

La pornografia a Internet, incloent pornografia infantil, és un contingut altament nociu per als infants. La pornografia accessible sense un mecanisme de seguretat (un filtre o avís declarant que els continguts són exclusius per adults) és il·legal.

La pornografia infantil, a més, és un delictes greu. Produir, tenir i distribuir pornografia infantil està en contra de la llei. .

Els materials pornogràfics que es poden trobar els nens i nenes són nocius perquè:

- El contacte amb la pornografia dificulta el desenvolupament psicosexual de l'infant i pot tenir un impacte negatiu en la percepció del propi cos.
- Fan que el món sembli incompreensible i perillós, impedeix que l'infant es senti segur.
- Poden desencadenar emocions negatives, estrès, excitació excessiva.
- Poden generar falses conviccions sobre les relacions íntimes.

Sexting

La conducta del *sexting* és una tendència força alarmant entre adolescents i és un fenomen perillós, que consisteix en enviar arxius de multimèdia amb contingut de caràcter sexual. Els principals factors que determinen aquest comportament són típics de l'etapa de l'adolescència com el desig de passar-s'ho bé, la fascinació i l'interès pel sexe, la manca d'experiència, la curiositat o la timidesa. Les conseqüències d'aquest fenomen poden ser molt serioses. Les imatges poden ser utilitzades i publicades a Internet per tal de fer una broma, ridiculitzar o venjar-se (per exemple, després d'haver trencat una relació de parella). Aquest tipus de situacions són freqüents també en casos de xantatge on el que rep les imatges amenaça amb revelar-les en una publicació a Internet, intentant extreure diners o altres continguts sexuals de la víctima (sextorsió).

Com podem prevenir l'abús sexual infantil a internet?

Primerament, és important adonar-se que l'ús que un nen o nena faci d'Internet és responsabilitat dels adults responsables. Són els progenitors els que han de fer-se responsables del control sobre quin contingut els seus fills i filles poden veure i publicar, i en quines activitats l'infant participa *online*.

Hi ha diverses mesures de seguretat que els pares poden utilitzar per assegurar la seguretat dels seus fills i filles a Internet. Hi ha programes de filtratge que estan disponibles tant amb els sistemes operatius com per separat. De totes maneres, fins i tot amb l'ús d'aquests programes, la clau està en educar al nen i nena segons unes normes de l'ús segur d'Internet i dels perills que es pot trobar *online*.

És important establir una bona relació amb l'infant per tal de que es senti recolzat i no tingui por de parlar sobre les coses que pensa que són importants o difícils d'explicar. S'ha de ser proactiu – parlar amb els fills o filles sobre la sexualitat per tal d'estar segur quina informació reben i motivar-los a que ens facin preguntes enlloc de que ho busquin sols a Internet. En una situació on l'infant pugui estar mantenint conductes de risc a Internet els pares han de mostrar interès i buscar ajuda.

Alguns consells:

- Estableix unes normes per utilitzar Internet amb el teu fill o filla
- Assegurat que el contingut disponible és positiu i segur
- Parla amb els teus fills de les seves experiències *online*
- Instal·la programes de seguretat parental

VI. Com podem mantenir els infants segurs?

Per mantenir als nostres infants segurs, hem d'ajudar-los a adquirir coneixements sobre la sexualitat, el seu cos i comportaments sexuals saludables. Parlar sobre aquests temes pot semblar difícil però és un punt clau a l'hora de mantenir als nostres fills i filles segurs davant l'abús sexual infantil.

Ensenya-li al teu fill/a 5 regles¹:

- 1) Les parts íntimes són privades
- 2) El teu cos és teu
- 3) No vol dir no
- 4) Explica els secrets que et preocupen
- 5) Explica-ho, algú et podrà ajudar

Assegura't que la informació que li dones al teu fill o filla és positiva – els infants s'han de sentir orgullosos dels seus cossos, no avergonyits. També han de ser conscients que els seus cossos són seus i que ningú els ha de tocar si ells no ho volen. Explica-li al teu fill o filla que té el dret a negar-se si alguna cosa li sembla inapropiada, l'espanta o l'incomoda. Emfatitza que sempre, en tots els casos, t'han d'explicar a tu o a un adult de confiança les coses que li semblin perilloses o l'espantin. Explica les diferències entre els bons secrets i els mals secrets. Ajuda al teu fill o filla a entendre que mentre és bo mantenir en secret una sorpresa o alguna cosa semblant, no està bé guardar-se secrets que el facin sentir trist, avergonyit o ansiós.

Parla amb els teus fills de la sexualitat. Els infants recullen informació relacionada amb el sexe dels seus companys, tant aviat com van a la llar d'infants o a l'escola. Aquesta informació sol ser inexacta i s'expressa amb llenguatge vulgar. Per això és important que parlis del tema amb el teu fill o filla primer. Utilitza situacions diàries per treure el tema: l'hora de la dutxa, veure una dona embarassada, una persona despullada

¹ Extret del NSPCC Underwear rule <https://www.nspcc.org.uk/preventing-abuse/keeping-children-safe/underwear-rule/>

a la televisió, preguntes espontànies que facin els nens i nenes , etc. són oportunitats excel·lents per entomar el tema de l'educació sexual. Parlar amb un nen o nena més petit sol ser més senzill que amb un de més gran, especialment si es troben entrant a l'adolescència. És important que nosaltres mateixos coneguem els comportaments sexuals que són adequats per les diferents edats.

Quan parlis amb el teu fill o filla sobre la sexualitat, **intenta no centrar-te només en els riscos i perills**. Parla sobre l'amor, la intimitat i el sentiment de proximitat. Prepara't, informa't per tenir aquesta conversa. Parlar de sexualitat és completament normal però a molta gent li provoca una sensació de vergonya. Per aquesta raó és millor estar preparats per endavant: pensa en quins valors i creences vols transmetre a l'infant en quant a la sexualitat. Pensa quines paraules són les més adequades per parlar-n'hi, també és interessant que es tinguin en compte altres recursos com consultar materials online, llibres, biblioteques, demanar consell a professionals de la pediatria, de l'educació o altres especialistes o trucar al telèfon europeu d'atenció a la infància 116 111.

S'ha de **construir una relació oberta i de confiança amb el nen o la nena** des dels primers anys de la infància. S'han de saber escoltar les pors i preocupacions dels infants. Quan ensenyem als infants que els seus cossos són seus, nosaltres com a pares o tutors també ho hem de respectar. No els forçarem a cap tipus de carícies que no vulguin (per exemple, abraçades a familiars durant reunions...).

No utilitzis mai el càstig corporal, ja que nostra al nen que l'adult pot violentar el seu cos quan així ho vulgui.

Important

Mentre ensenyem els infants com evitar els perills no hem d'oblidar que nosaltres, com a persones adultes, som els principals responsables de la seva seguretat i no pas ells. Fins i tot el nen o nena més preparat pot estar indefens davant els perills i l'astúcia dels adults. Hem de vigilar als adults que estan en contacte amb els nostres fills o filles. També hem d'informar el infants de la importància de demanar ajuda a persones adultes de la seva confiança en cas de viure alguna situació que els incomodi. Alhora, hem d'informar-los de que existeix també un telèfon, gratuït, on sempre poden trucar per demanar ajuda (Telèfon Europeu per Infants i Adolescents: 116 111).

Els infants que pateixen abusos sexuals normalment es senten aïllats, creuen que no poden confiar en ningú degut al que els ha passat. Estimen als seus pares i als familiars però no saben com reaccionaran davant la notícia. Els nens o nenes se senten avergonyits, volen protegir a les persones que estimen i no volen arruïnar la vida de la família. Revelar un abús sexual infantil és especialment difícil si l'agressor és algú de la família; en aquestes situacions, una persona anònima pot ajudar a l'infant a controlar les pors i ajudar-lo a escollir la millor manera de fer front a la situació.

VII. Què passa quan un nen o nena ha estat abusat sexualment?

Quan els infants decideixen fer una revelació d'abús sexual infantil, busquen diferents tipus de suport. Cal entendre què és el que l'infant necessita per tal d'actuar de manera protectora, respectuosa amb els desitjos i necessitats de l'infant i, sobretot, per no fer que les coses empitjorin per al nen o nena.

Les raons més freqüents que motiven una revelació són:

- Parar l'abús

- Buscar suport emocional
- Necessitat d'explicar-ho
- Protegir els altres
- Buscar justícia
- Informar
- Tantejar la situació
- Fer-ho per accident o de manera no planificada

Actuar

Un cop ens hagi fet la revelació, hem d'explicar-li a l'infant allò que farem després. Han de saber que farem tot el que puguem per protegir-los. Han de saber que no els deixarem sols amb la persona abusadora. També els hem d'avisar que parlarem amb persones que el podran ajudar.

Com a famílies responsables o persones de referència d'aquests infants, **hem de procedir a notificar la situació a les autoritats** per tal de que puguin emprendre les accions protectores oportunes.

Per tal de rebre l'assessorament necessari pots començar per trucar al telèfon d'atenció a la infància **INFÀNCIA RESPON: 116 111** (actiu les 24 hores, 365 dies l'any) o acudir a organitzacions especialitzades en el tema.

Com actuar davant d'una revelació d'abús sexual infantil?

Probablement estarem en xoc i desconcertats. Potser no entenem de què ens està parlant l'infant. Segurament, també pensem que és culpa nostra per no haver-lo protegit. Aquests pensament i emocions són normals, i ens poden arribar a bloquejar i fer que la revelació sigui més difícil pel nen o nena. De vegades, una reacció inapropiada pot portar a una retractació, així que és important saber com podem ajudar l'infant en aquest moment tan important.

Com ajudar bé a l'infant

Asseu-te o situa't a l'alçada de l'infant. Intentar minimitzar la distància física entre tu i el infant, però mantenint sempre espai entre els dos, intenta no intimidar al nen o nena. No forçis al menor a abraçar-te, etc. però pots preguntar-li si ho vol.

Assegura't que no hi ha cap interferència en la conversa. Tanca les portes, apaga el telèfon, la TV etc.

Intentar comprendre que està passant. Pacència, es pot preguntar "*Pots explicar-me què passa?*"

Mantenir la calma. No importa el que l'infant digui, repeteix les paraules del nen o nena i motiva'l a que segueixi explicant:

- *"Explica'm més"*
- *"Què va passar després?"*
- *"I aleshores?"*
- *"D'acord, continua"*
- *"Gràcies per confiar en mi"*

Allò que hem d'evitar fer

Forçar l'infant a donar detalls de l'abús. Segurament necessita temps, ja que estarà avergonyit o espantat. Si pressionem massa, la necessitat d'entendre allò que està passant pot ser que bloquegi la revelació i resultar contraproduent.

Culpabilitzar al nen o nena. Per exemple, no li hem de fer preguntes com "per què no vas marxar?" o "per què no m'ho vas explicar abans?"... Ja que aquestes preguntes suggereixen que el infant no es va comportar com hauria i això fa que també sigui la seva culpa.

Reaccionar de manera descontrolada, però tampoc fer com si res hagués passat. No mostrar impaciència, ni generar una atmosfera de patiment.

Fer promeses que no podem mantenir. Per exemple, no li podem dir que no direm res a ningú sobre el que li ha passat, ja que tenim l'obligació de notificar qualsevol situació que posi en risc a un infant. Tanmateix sí que li podem dir que només ho parlarem amb aquelles persones que ens poden ajudar a que s'aturin els abusos.

Després de la revelació el nen o la nena ha de saber que...

- És bo que ens hagi explicat l'abús que ha patit
- No estem enfadats amb ell o ella, si no al contrari.
- Ens creiem allò que ens ha explicat
- No és la seva culpa
- La persona abusadora és la persona responsable de la situació (l'únic culpable) i que el que va fer és il·legal
- Seguirem els passos per protegir-lo i per parar la situació
- Estarem amb ell o ella (l'infant pot beneficiar-se de la nostra presència i suport, a l'hora que ens pot parlar de com es va sentir...)

Després que el infant hagi revelat l'abús sexual és normal sentir-se perduts, especialment si l'abusador és algú de la família.

Potser necessitem ajudar a l'hora de gestionar les emocions causades per la revelació de l'abús, com el xoc, la ràbia, la incredulitat, la culpa o la por. En qualsevol cas, és

important buscar ajuda professional, per exemple trucant al telèfon **INFÀNCIA RESPON 116 111**. També pot resultar d'utilitat posar-se en contacte amb altres organitzacions especialitzades en el tema de l'abús sexual infantil.

Sobre aquesta guia

Aquesta guia ha estat elaborada en el marc del projecte europeu "BREAKING THE SILENCE TOGETHER. Academic success for all by tackling child sexual abuse in primary schools of Europe", el qual té per objectiu millorar la prevenció i detecció de l'abús sexual infantil en les escoles primàries d'Europa.

El projecte, amb una duració total de 2 anys, ha estat implementat per un Consorci de 5 organitzacions europees especialitzades en l'abús sexual infantil, la protecció de la infància i la gestió educativa:

Fundació Vicki Bernadet	Spain	https://www.fbernadet.org/es/
The Institute of Child Health	Greece	http://www.ich-mhsw.gr/en
Hazissa. Prävention sexualisierter Gewalt	Austria	http://www.hazissa.at
European School Heads Association	Netherlands	http://www.esha.org/
Fundacja Dajemy Dzieciom Siłę	Poland	http://fdds.pl/

El projecte aporta 5 eines diferents dissenyades específicament per abordar les diferents expectatives i necessitats dels diferents grups diana de la comunitat educativa:

- **Eina 1:** Informe "Learning from experience". Revisió de programes de prevenció de l'abús sexual infantil ja implementats que n'analitza els factors d'èxit.
- **Eina 2:** L'escola davant la prevenció de l'abús sexual infantil: un enfocament comunitari. Eina destinada als equips directius de les escoles per facilitar la reflexió per entomar la prevenció en l'acció educativa del centre escolar.
- **Eina 3:** Manual per a docents. Eina pràctica per facilitar que el personal docent inclogui en la seva pràctica educativa la prevenció de l'abús sexual infantil.
- **Eina 4:** Material per a famílies i infants. Conjunt d'eines per infants i famílies amb estratègies i recomanacions per treballar la prevenció de l'abús sexual infantil des de casa.
- **Eina 5:** Material de sensibilització. Materials amb missatges clau per incrementar la conscienciació de la societat en la prevenció de l'abús sexual infantil.

Podeu trobar més informació sobre el projecte a la web: www.preventingchildsexualabuse.eu